

Ο ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΚΑΘΑΡΜΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΟΜΩΝΥΜΟΝ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΣΙΜΙΓΙΑΤΟΥ

Υπό Οικονόμου ΚΩΝ)ΝΟΥ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ

Προϊσταμένου Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Ἀποστόλων Θεσπλίκης

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 526 - 527 τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» ἐδημοσιεῦθη μελέτη τοῦ Διακόνου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Στεφάνου Παρισίων Παναγιώτου Σιμιγιάτου, ἀναφερομένη εἰς τὸ ζήτημα τοῦ μετὰ τὴν γέννησιν καθαρμοῦ τῶν γυναικῶν. Ἐπειδὴ καὶ τὴν ἰδικήν μου σκέψιν—ἀσφαλῶς δὲ καὶ πολλῶν ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν—ἀπασχόλησε τὸ ζήτημα τοῦτο, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ ἄγνωστος μὲν εἰς ἐμὲ προσωπικῶς, γνωστὸς ὅμως ἐν Θεῷ π. Παναγιώτης, νὰ σημειώσω ἀντιρρήσεις τινὰς ὡς πρὸς τὰς ὑπ' αὐτοῦ ὑποσηριζομένας ἀπόψεις.

Ὁ π. Παναγιώτης ἀποδίδει εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς πρώτης, ὀγδόης καὶ τεσσαρακοστῆς μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου ἡμέρας χαρακτηριστῆρα καθαρμοῦ τῆς μέχρι τότε ἐν ἀκαθαρσίᾳ σωματικῇ καὶ ἡθικῇ διατελούσης γυναικὸς καὶ προσπαθεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὸν χαρακτηριστῆρα τοῦτον. Βεβαίως, ὅπως εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, αὕτη εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα σήμερον ἀντίληψις περὶ τῆς λεχοῦς· διὸ καὶ ἀποκλείεται αὕτη ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ καὶ τῆς Θείας Κοινωνίας. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῆς ἐμμηνορροοῦσης γυναικὸς, δι' ἣν μάλιστα ὁ π. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος θέλει νὰ τηρηταὶ ἀπαραιτήτως τὸ ὑπὸ τοῦ Λευιτικοῦ¹ ὀριζόμενον ἑπταήμερον, ἔστω καὶ ἂν ἡ ρύσις παύσῃ ἐνωρίτερον². Ἄλλ' εἶναι ἄραγε ὀρθαὶ καὶ σύμφωνοι πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀρχὰς καὶ ἀπόψεις αἱ ἀντιλήψεις αὗται;

Ὅπως καὶ ὁ π. Παναγιώτης δέχεται³, αἱ περὶ ἀκαθαρσίας καὶ καθαρμοῦ τελετουργικαὶ διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου κατηργήθησαν. Κατηργήθησαν αἱ διακρίσεις καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων ζώων· κατηργήθησαν αἱ περὶ ἀκαθαρσίας τοῦ ἀποτιμένου νεκροῦ ἢ λεπροῦ

¹ Λευίτ. ΙΕ' 19.

² Ἀρχιμ. Γερβ. Παρασκευοπούλου: Ἐπίκαιρα προβλήματα, σ. 46.

³ Ἐνθ, ἀνωτ, σ. 110 - 111.

διατάξεις κλπ. και τόσαι ἄλλαι⁴. Πάντα ταῦτα ἦσαν τὰ «ἀσθενῆ και πτωχὰ στοιχεῖα», διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῶν ὁποίων μέμφεται ὁ Παῦλος τοὺς Γαλάτας ὡς «ἡμέρας παρατηρουμένους και μίγας και καιροὺς και ἐνιαυτούς»⁵. Μαζὶ μὲ ὄλας λοιπὸν τὰς λεπτομερεῖς ἐκείνας διατάξεις κατηγορήθη και ἡ περὶ ἀκαθαρσίας τῶν γυναικῶν διάταξις. Τὸ ἀντίθετον θὰ ἦτο δεινὴ ἀνακολούθια και ἀντίφασις.

Ὅτι βεβαίως ἡ λεχὼ (ὡς και ἡ ἐμνηνοροοῦσα) εὐρίσκειται ἐν ἀκαθαρσία σωματικῆ, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Ἄλλ' ἡ σωματικὴ ἀκαθαρσία δὲν ἀποτελεῖ, νομίζω, λόγον ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκλειθῆται ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ και τῶν Μυστηρίων πᾶς καθ' οἰονδήποτε τρόπον σωματικῶς ἀκάθαρτος. Λόγον ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας—προσωρινοῦ ἢ και ὀριστικοῦ—ἀποτελεῖ μόνον ἡ ἡθικὴ ἀκαθαρσία, τοῦτέστιν ἡ ἁμαρτία. Ἄλλὰ γεννᾶται φυσικῶ τῷ λόγῳ τὸ ἐρώτημα: ποίαν ἁμαρτίαν διέπραξεν ἡ γυνὴ συλλαβοῦσα ἐν νομίμῳ γάμῳ και τεκοῦσα ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον; Πιστεῦεται ὑπὸ τινων, ὅτι ἁμαρτίαν ἀποτελεῖ ἡ ἡδονὴ ἢ συμπαρομαρτοῦσα τῇ γενετησίῳ ὁμιλία, και προσάγεται εἰς ἐπίρρωσιν τὸ τοῦ Δαβὶδ «ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίας συνελήφθην και ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου»⁶. Ἄλλ' ἄραγε τὸ χωρίον τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν ἡδονὴν τῆς γενετησίου ὁμιλίας και αὐτὴν θεωρεῖ ὡς ἁμαρτίαν και ἀνομίαν; Ἡ ἀναφέρεται εἰς τὴν καθόλου ἐπικρατοῦσαν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἁμαρτίαν; Πιστεύω, ὅτι ἡ δευτέρα ἐρμηνεῖα ἐδσταθεῖ⁷.

Ὁ π. Παναγιώτης δὲν διστάζει νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι ὁ τρόπος καθ' ὃν συλλαμβάνεται και γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπόρροια και συνέπεια τῆς ἁμαρτίας, και ὅτι ὄλως διάφορος θὰ ἦτο ὁ τρόπος τῆς ἀποκτήσεως ἀπογόνων, ἐὰν δὲν ἐμεσολάβει ἡ ἁμαρτία⁸, συνάγει δὲ τοῦτο ἐκ τῶν πρὸς τὴν Εὐὰν λόγων τοῦ Θεοῦ «ἐν λύταις τέξῃ τέκνα»⁹. Ἄλλ' ἐκ τῶν λόγων τούτων συνάγεται ἀπλῶς ὅτι μετὰ τὴν ἁμαρτίαν

⁴ Λευιτικὸν κεφ. ΙΑ' - ΙΕ'.

⁵ Γαλ. Δ' 9 - 10.

⁶ Ψαλμ. 50, 7.

⁷ Βλ. και Π. Τρεμπέλα: Τὸ Ψαλτήριον μετὰ συντόμου ἐρμηνεῖας, σ. 209-210, ἔνθα ὡς ἐξῆς ἐρμηνεύεται ὁ στ. οὗτος: «Διότι ἐν μέσῳ ἀνομῶν και παραβάσεων τοῦ νόμου συνελήφθην ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός μου και ἐν μέσῳ ἁμαρτιῶν μὲ ἐκνοφόρησε και μὲ ἐγέννησεν ἡ μήτηρ μου. Οἱ γονεῖς μου, ὅταν ἐγὼ συνελαμβανόμην και ἐγεννώμην, διετέλουν ὅπως και ὄλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος και παρεσούροντο ὑπ' αὐτοῦ εἰς καθημερινὰς παραβάσεις τοῦ νόμου».

⁸ Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 116 - 117.

⁹ Γέν. 3, 16.

ὡ γύναι, καὶ ἔσο μεμνημένη πάντοτε Θεοῦ τοῦ σὲ δημιουργήσαντος καὶ προσεύχου τούτῳ, ἐστὶν γὰρ σοῦ καὶ τῶν ὄλων κύριος· καὶ μελέτα τοὺς αὐτοῦ νόμους, μηθὲν παρατηρουμένη, μὴ κάθαρσιν φυσικὴν, μὴ μίξιν νόμιμον, μὴ τοκετὸν ἢ ἀποβολήν, μὴ μῶμον σώματος, ἐπεὶ περ τὰ τοιαῦτα παρατηρήματα μωρῶν ἀνθρώπων ἐφευρέματα μάταια καὶ νοῦν οὐκ ἔχοντα. . . Θεοῦ γὰρ γνώμη ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνέλευσις γίνεται ἢ μετὰ δικαιοσύνης· ὁ ποιήσας γὰρ ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς, καὶ εὐλόγησεν αὐτούς καὶ εἶπεν· Αὐθάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. Εἰ τοίνυν Θεοῦ βουλήσει παραλλαγὴ σχημάτων γέγονεν πρὸς γένεσιν πλήθους, ἄρα κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην καὶ ἡ συνέλευσις τοῦ ἄρσενος πρὸς τὸ θῆλυ»¹³.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι τοῦλάχιστον μέχρι τέλους τοῦ δ' ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ ε' αἰῶνος, ὅτε ἐγράφησαν αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀντιλήψεις εἶχον μὲν ἐμφανισθῆ, δὲν εἶχον ὅμως ἐπικρατήσει. Ἐπεκράτησαν ἀσφαλῶς πολλὴν βραδύτερον ὑπὸ τὸ κράτος ἰδεῶν ἰουδαϊστικῶν καὶ ὑπερασκητικῶν. Τὸ τοιοῦτο ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ παράδοσις τῶν χειρογράφων ὡς πρὸς τὰς ἀκολουθίας τοῦ καθαρισμοῦ τῆς λεχοῦς (α', ἡ' καὶ μ' ἡμέρας). Ὡς ἀναφέρει ὁ καθηγητὴς κ. Παν. Τρεμπέλας¹⁴, αἱ μὲν «εὐχαὶ εἰς γυναῖκα λεχῶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως τοῦ παιδίου αὐτῆς» εἰς οὐδένα τῶν ἀρχαιοτέρων κωδίκων ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ἀπαντῶνται ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰ. καὶ ἐξῆς. Ἡ «εὐχὴ εἰς τὸ κατασφραγίσαι παιδίον λαμβάνον ὄνομα τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ» εἶναι πολλὴ ἀρχαιότερα, ἀπαντῶσα καὶ ἐν τῷ Βαρβερινῷ κώδικι (Η' - Θ' αἰ.)· ἀλλ' αὕτη, ὡς καὶ ἐκ τῆς ὀνομασίας καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς συνάγεται, οὐδὲν περὶ ἀκαθαρσίας τῆς γυναικὸς διαλαμβάνει. Ἐκ δὲ τῶν εὐχῶν «εἰς τὸ σαραντίσαι γυναῖκα» ἀρχαιότερα πασῶν τυγχάνει ἢ ἐν τοῖς ἐντύποις τρίτῃ κατὰ σειρᾶν, ἢ ὁποῖα ἐπίσης οὐδένα λόγον ποιεῖται περὶ ἀκαθαρσίας τῆς μητρὸς, ἀλλ' ὁμιλεῖ μόνον περὶ ἐκκλησιασμοῦ τοῦ παιδιοῦ κατὰ μίμησιν τῆς ὑπὸ τῆς Θεοτόκου προσαγωγῆς τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸ Ἱερὸν κατὰ τὴν τεσσαρακοστήν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς Του ἡμέραν. Αἱ δύο πρώται εὐχαὶ αἱ τονίζουσαι τὸν καθαρισμὸν τῆς ἐν ἀκαθαρσίᾳ τελοῦσης μητρὸς εἶναι μεταγενέστεραι, ἀπαντῶσαι ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰ. καὶ ἐξῆς.

Τὸ ἐκ πάντων τούτων συμπέρασμα εἶναι προφανές: Ἡ περὶ ἀκαθαρσίας τῆς γυναικὸς κατὰ τὴν λοχείαν καὶ τὴν ἐμμηνορροσίαν ἀν-

¹³ Ἀποστολ. Διαταγαί, βιβλ. ΣΤ' κεφ. XXVII-XXVIII.

¹⁴ Παν. Τρεμπέλας: Μικρὸν Εὐχολόγιον, Τ. 1ος σ. 259 κ.ε.

τίληψις οὐδόλως δύναται νὰ εὐσταθήσῃ. Εἶναι πλάνη νὰ θεωρῶμεν ὡς χριστιανικὰς ἀντιλήψεις καὶ συνηθείας εἰσαχθείσας καὶ ἐπικρατησάσας αἰῶνας ὀλοκλήρους μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ἴσως παρατηρήσῃ τις, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ ἀποκλείοντες τοῦ ἐκκλησιασμοῦ καὶ τῆς Θ. Κοινωνίας τὰς «ἐν ἀφέδρῳ» γυναῖκας. Οἱ κανόνες οὗτοι εἶναι ὁ Β' τοῦ Διονυσίου Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ζ' τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, ἔχοντες ὡς ἀκολούθως:

«Περὶ δὲ τῶν ἐν ἀφέδρῳ γυναικῶν, εἰ προσῆκεν αὐτὰς οὕτω διακειμένας εἰς τὸν οἶκον εἰσιεῖναι τοῦ Θεοῦ, περιττὸν καὶ τὸ πυνθάνεσθαι νομίζω· οὐδὲ γὰρ αὐτὰς οἶμαι πιστὰς οὔσας καὶ εὐλαβεῖς, τολμήσειν οὕτω διακειμένας, ἢ τῇ τραπέζῃ τῇ ἁγίᾳ προσελθεῖν, ἢ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ προσάψασθαι· οὐδὲ γὰρ ἢ τὴν δωδεκαετῆ ρύσιν ἔχουσα, πρὸς τὴν ἴασιν ἔθιγεν αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον τοῦ κρασπέδου προσεύχεσθαι μὲν γὰρ ὅπως ἂν ἔχη τις, καὶ ὡς διάκειται μεμνησθαι τοῦ Δεσπότου, καὶ δεῖσθαι βοηθείας τυχεῖν, ἀνεπίφθονον· εἰς δὲ τὰ ἅγια, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὁ μὴ πάντη καθαρὸς καὶ ψυχῇ, καὶ σώματι, προσιέναι κωλυθήσεται». (Κανὼν Β' Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, γ' αἰῶν)¹⁵.

«Ἐρώτησις Ζ'. Ἐὰν γυνὴ ἴδῃ τὰ κατ' ἔθος τῶν γυναικείων αὐτῆς, εἰ ὀφείλει προσέρχεσθαι τοῖς μυστηρίοις αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἢ οὐ;

Ἀπόκρισις. Οὐκ ὀφείλει ἕως οὗ καθαρισθῆ» (Κανὼν Ζ' Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τέλη δ' αἰ)¹⁶.

Ἐπὶ τῶν κανόνων τούτων ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἀκόλουθα:

α) Ὅτι ἀμφότεροι προέρχονται ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅπερ δεικνύει ὅτι τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὴν τὸ πρῶτον ἀπησχόλησε τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἐκεῖθεν ἔχει τὴν καταγωγὴν ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος συνήθεια. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν θερμότητα τοῦ κλίματος τῆς Αἰγύπτου καὶ τὰ τότε ἀτελῆ μέσα καθαρισμοῦ, ἐννοοῦμεν εὐκόλως, ὅτι διὰ λόγους πρακτικῶν καὶ ὑγιεινῶν ἀρχικῶς ἐπεβλήθη ἢ ἀπὸ τῶν συναθροίσεων ἀποχὴ τῶν ἐμμηνορροουσῶν ἀλλὰ καὶ παντὸς ἀκαθάρτου. Ὁ κανὼν τοῦ Διονυσίου ὁμιλεῖ γενικῶς περὶ τῶν ἀκαθάρτων σώματι καὶ ψυχῇ.

β) Ὅτι ἀμφότεροι ἐδόθησαν ὡς ἀπαντήσεις εἰς ὑποβληθείσας

¹⁵ Ἀμ. Ἀλιδίζατου. Οἱ ἱεροὶ κανόνες, ἔκδ. 6' σ. 326.

¹⁶ Αὐτόθι σ. 401.

πρὸς τοὺς Πατέρας τούτους ἐρωτήσεις, ὅπερ σημαίνει, ὅτι εἶχε μὲν ἐμφανισθῆ ἡ συνήθεια τῆς ἀποχῆς τῶν «ἐν ἀφέδρω» γυναικῶν ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ καὶ τῆς Θ. Κοινωνίας, δὲν εἶχεν ὅμως ὀριστικῶς ἐπικρατήσῃ, διότι τότε δὲν θὰ ὑπεβάλλοντο ἐρωτήσεις πρὸς τοὺς ἐν λόγῳ Πατέρας.

γ) Ὅτι οἱ δύο κανόνες ἀπέχουσι χρονικῶς μεταξύ των ὑπὲρ τὸν αἰῶνα· τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου δοθεῖσα ἀπάντησις δὲν ἐθεωρεῖτο ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴ, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐτίθετο ἐκ νέου τὸ ζήτημα καὶ μάλιστα μετὰ παρέλευσιν τοσούτου χρόνου.

δ) Ὅτι οἱ κανόνες οὗτοι διατυπωθέντες ἀρχικῶς ὡς προσωπικὰ γινῶμαι τῶν Πατέρων, μόλις κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ζ' αἰῶνος περιεβλήθησαν μὲ οἰκουμενικὸν κῆρος ὑπὸ τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου (692). Τὸ ζήτημα λοιπὸν μέχρι τότε, ἀσφαλῶς δὲ καὶ πολὺ πέραν τῆς χρονολογίας ταύτης, παρέμενε ρευστόν.

ε) Ὅτι ἀμφοτέροι οἱ κανόνες ἀναφέρονται μόνον εἰς τὴν ἔμμηνον ροήν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν λοχείαν· ἐὰν δὲ ἐπεκταθῶσι καὶ εἰς αὐτήν, πάντως θὰ ἰσχύωσι μόνον δι' ὅσας ἡμέρας διαρκεῖ ἡ σωματικὴ ἀκαθαρσία καὶ οὐχὶ ἀπαραιτήτως ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, δεδομένου ὅτι ὁ κανὼν τοῦ Τιμοθέου ὀρίζει ρητῶς «ἕως οὗ καθαρισθῆ».

στ) Ὅτι ὁ μὲν κανὼν τοῦ Διονυσίου ὁμιλεῖ περὶ ἀποχῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ, ἐνῶ ὁ τοῦ Τιμοθέου μόνον ἀπὸ τῆς Θ. Κοινωνίας, ὅπερ σημαίνει ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ὁμοφωνία περὶ τῆς τηρητέας στάσεως ἢ ὅτι ὁ β' κανὼν ἐμετρίασε τὴν αὐστηρότητα τοῦ πρώτου.

ζ) Ὅτι ὡς μόνον λόγον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης συνηθείας προβάλλουσιν οἱ Πατέρες τὴν πρὸς τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ εὐλάβειαν. Ὅπως δηλ., ὅταν ἔχωμεν τὰς χεῖρας ἀκαθάρτους, δὲν τολμῶμεν νὰ χαιρετίσωμεν τινα διὰ χειραφίας ἐκ λόγων εὐγενείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς αὐτόν, οὕτω καὶ πρὸς τὰ ἅγια δὲν πλησιάζομεν μὲ τὸ σῶμα ἀκάθαρτον ἐξ εὐλαβείας πρὸς αὐτὰ καὶ οὐχὶ διότι ἡ σωματικὴ ἀκαθαρσία συνεπάγεται καὶ ἠθικὴν τοιαύτην.

η) Ὅτι, τέλος, τόσον οἱ συντάξαντες τοὺς κανόνας τούτους, ὅσον καὶ οἱ ἐπικυρώσαντες αὐτοὺς ἦσαν μοναχοὶ καὶ ὡς ἐκ τούτου δύσκολον ἦτο νὰ ἀποφύγωσιν ὀλοτελῶς τὴν ἐπίδρασιν ὑπερασθητικῶν ἀντιλήψεων.

Ἦδη ὅμως τίθεται εὐλόγως τὸ ἐρώτημα: Ἀφοῦ κατὰ τ' ἀνωτέρω ἀποκλείεται ἡ ἔννοια τοῦ καθαρμοῦ διὰ τὰς ἀκολουθίας τῆς α', τῆς η' καὶ τῆς μ' ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ παιδίου ἡμέρας, ποῖον νόημα πρέπει νὰ δοθῆ εἰς τὰς ἀκολουθίας αὐτάς;

Ἡ μὲν ἀκολουθία τῆς πρώτης ἡμέρας πρέπει νὰ εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν εὐχαριστία διότι «ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον» καὶ διότι διεσώθη ἡ μήτηρ ἐκ κινδύνου σοβαρωτάτου, ἀφ' ἑτέρου δὲ δέησις ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὑγείας τῆς μητρὸς καὶ προφυλάξεως αὐτῆς τε καὶ τοῦ βρέφους ἀπὸ παντὸς σωματικοῦ καὶ πνευματικοῦ κινδύνου. Πάντα ταῦτα μαρτυροῦνται ὑπὸ τῶν ἐν χρήσει εὐχῶν τῆς πρώτης ἡμέρας πλὴν τοῦ στοιχείου τῆς εὐχαριστίας, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς ἔλλειπει παντελῶς ἀπ' αὐτῶν, καίτοι μαρτυρεῖται ὑπὸ Συμεῶν τοῦ Θεσσαλονίκης, ὅτι «ὁ ἱερεὺς παραγίνεται καὶ δοξολογεῖ τὸν Θεὸν εὐχαριστῶν, ὅτι ἄνθρωπος γεγέννηται ἐν τῷ κόσμῳ»¹⁷.

Ἡ δὲ εὐχὴ τῆς ὀγδόης ἡμέρας, ἥτις δυστυχῶς σήμερον ἔχει περιέλθει εἰς ἀχρησίαν, εἶναι καθαρῶς εὐχὴ ὀνοματοθεσίας εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ περιτομῆς καὶ ὀνομασίας τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἀκολουθία, τέλος, τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας, εἶναι ὁ κατὰ μίμησιν τῆς προσαγωγῆς τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Ἱερὸν πρῶτος ἐκκλησιασμός τοῦ παιδίου καὶ ἡ ἀνάθεσις αὐτοῦ εἰς τὴν φροντίδα καὶ προστασίαν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἔννοιαν ἐκφράζει καὶ ἡ ἀπόθεσις τοῦ βρέφους πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Θυσιαστηρίου¹⁸.

Δὲν εἶναι ἄραγε ἀρκετοὶ διὰ τὰς ἀκολουθίας αὐτὰς οἱ ὥραιοι αὐτοὶ συμβολισμοί; Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ «ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα» τῆς σωματικῆς καὶ τῆς ἀνυπάρκτου ψυχικῆς ἀκαθαρσίας; Βεβαίως ἡ αἴτησις συγχωρήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἢ πάντοτε ἐπίκαιρος καὶ ἀναγκαία ἔχει θεῖον καὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας αὐτάς, μόνον ὅμως ὑπὸ ἔννοιαν γενικὴν καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὴν εἰδικὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ γυνὴ συλλαβοῦσα καὶ τεκοῦσα διέπραξεν ἁμαρτίαν.

Εἶναι καιρὸς, νομίζω, νὰ ἀναθεωρήσωμεν καὶ νὰ διορθώσωμεν ἀντιλήψεις τινάς, αἰτινες, καίτοι βαθέως ἐρριζωμέναι παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς, στεροῦνται ἐν τούτοις δογματικοῦ καὶ λογικοῦ ἐρείσματος. Νὰ ἀναθεωρήσωμεν καὶ τὰ Εὐχολόγια μας καὶ νὰ τὰ ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τυχὸν παρεισφυσάσας ἐσφαλμένας ἀντιλήψεις. Ἄς μὴ φοβώμεθα. Δὲν πρόκειται νὰ διαστρέψωμεν ἢ νὰ ἀλλοιώσωμεν τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν Θεοσκείαν μας. Τοῦναντίον θὰ τὴν ἀποκαθάρωμεν ἀπὸ στοιχεῖα ἐντελῶς ξένα πρὸς αὐτήν. Καὶ τοῦτο εἶναι καθήκον μας.

¹⁷ Περὶ τῆς Περὶ Τεσσαρέα, ἐνθ' ἀνοτ. σ. 260 ὑποσ. 1.